

Veneția ca un dat

Eugenia Bulat s-a născut la 19 septembrie 1956, în com. Sadova, plasa Ungheni (fostul județ Lăpușna), în provincia română Basarabia, actualmente Republica Moldova.

A absolvit Colegiul de construcții din Chișinău, Universitatea de Stat din Chișinău (filologie română) și Universitatea Pedagogică „Ion Creangă” din Chișinău (filologie rusă).

A lucrat în calitate de profesor, jurnalist, editor. A fost primul primar ales în mod democratic în comuna sa de baștină, Sadova, după istoricul an 1989.

A fondat cenaclul literar „**Iulia Hasdeu**” (1991) și revista „**Clipa siderală**” (1995), publicație de cultură pentru copii și adolescenți sprijinită de Institutul Cultural Român din București. Inițiază Concursul Național de Creație Literară „**Iulia Hasdeu**” (1999) și colecția „**Debut sideral**” (2007).

Este membru al Uniunii Scriitorilor din România și Republica Moldova. Din 2007, stabilită la Veneția.

Cărți de poezie: „**La Putna mi-e drumul**” (1994, Premiul I pentru debut al Salonului Național de Carte al Republicii Moldova), „**Poeme de pe Valea Plângerii**”, „**Si-la-bi-sind în tai-ne-le iu-bi-rii**” (1996), „**De dor de voi**” (2000), „**Stalactite**”, „**Scrisori de dragoste din Orașul Libertății**” (2002).

Editează colecția „**Sclipiri siderale**”: vol. I (1994), vol. II, „**Al cincilea ungher**” (1996), vol. III, „**Capilarele clipei**” (1996) și studiul asupra poeziei preuniversitare din arealul „**Clipei siderale**” – „**Erupția rostirii sau Geneza Clipei siderale. I. Ideea națională. Poezia**” (2003).

Prezentul volum de poezie a apărut, în prima ediție (română), în iunie 2008, la Editura „**Augusta**”, Timișoara, România.

Eugenia BULAT

Veneția ca un dat
(*Jurnalul unui evadat din Est*)

Poeme

CARTIER

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.

Tel./fax: 24 05 87, tel.: 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md

Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr.24, sectorul 2, București.

Tel/fax: 210 80 51. E-mail: codexcartier@gmail.com

www.cartier.md

Difuzare:

București: Strada Toamnei, nr.24, sectorul 2.

Tel./fax: 210 80 51. E-mail: codexcartier@gmail.com

Chișinău: bd. Mircea cel Bătrân, nr. 9, Chișinău. Tel.: 34 64 61.

Cărțile CARTIER pot fi procurate în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.

LIBRĂRIILE CARTIER

Casa Cărții, bd. Mircea cel Bătrân, nr. 9, Chișinău. Tel./fax: 34 64 61.

Librăria din Centru, str. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău. Tel./fax: 21 42 03.

Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău. Tel./fax: 24 10 00.

Librăria Vărul Shakespeare, str. Șciusev, nr. 113, Chișinău. Tel./fax: 23 21 22.

Editor: Gheorghe Erizanu

Lector: Dorin Onofrei

Coperta: Vitalie Coroban

Design/tehnoredactare: Marina Fusa

Prepress: Editura Cartier

Tipărită la Tipografia Centrală (nr. 7639)

Eugenia Bulat

VENEȚIA CA UN DAT

Ediția I, octombrie 2008

© 2008, Editura Cartier pentru prezenta ediție. Această ediție a apărut într-un tiraj de 160 de exemplare. Toate drepturile rezervate. Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Bulat, Eugenia

Veneția ca un dat = Veneția ti fu data : Jurnalul unui evadat din Est / Eugenia Bulat ;

trad. din it. : Gabriella Molcsan ; cop.: Vitalie Coroban. – Ch.: Cartier, 2008 (F.E.-P. "Tipogr. Centrală").

– 192 p.

Text paral.: lb. rom., it. – Pag. paral. – Carte-valet – 160 ex.

ISBN 978-9975-79-513-5

821.135.1(478)-94=135.1=133.1

B 94

Cuvânt de însoțire

Când Nicolae Iorga inaugura, în aprilie 1930, la Veneția, *Casa Română* (cum au botezat localnicii Palazzo Correr din Piața Santa Fosca), marele istoric spera că cei care se vor perinda pe-acolo să ducă cu ei, revenind în țară, „un pic din Veneția”. Și mulți studenți și profesori au trecut pe la *Institutul Istorico-Artistic*, redeschis în mai 1992 sub denumirea de *Institutul Român de Cultură și Cercetare Umanistică*; fiindcă, spunea Iorga, „ușile sunt deschise, să intre lumină”. Iar „ceva din Veneția” îi va însoți mereu pe cei trecători pe acolo. Veneția e fascinantă, e „cea mai frumoasă femeie”, scria și poetul Iurie Bojoncă, – un basarabean trăitor de ceva vreme în Mogliano Veneto, și el victimă a unui dureros exod.

Evident, mulți scriitori, de la Eminescu la Eugen Barbu, au lăsat pagini memorabile despre *spiritul venet*. Dacă la marele nostru poet orașul era damnat, respirând un aer funerar, îmbrățișat de ape coclite, intrat într-o somptuoasă agonie, pentru Eugen Barbu, un intratabil pictor al viciului, cultivând un festin al limbajului, orașul, răspândind un farmec crepuscular, era senzual, propunând pasionalitatea și viața în exces.

Ajunsă la Veneția, Eugenia Bulat descoperă o cu totul altă perspectivă și, inevitabil, se descoperă pe sine. „*Veneția ca un*

dat” este, până la urmă, un *dar* pe care destinul, prin legile lui paradoxale, îl oferă autoarei. Chiar dacă nu a părăsit decât fizic baricadele românității din Basarabia, chiar dacă a ars „*fără rest*” (cum se mărturisește), poeta încearcă să uite, să se desprindă de niște realități apocaliptice, să se regăsească/reîntemeieze, reînviind prin poezie. Pentru că poezia e respirație și vine fantasmatic („*cu mii de degete vine / pe o orgă celestă vibrând*”), invadându-te iar, trecându-te iar, nevătămată, peste apa bătrânului Styx. E, așadar, un *dat*.

Să reamintim că, suflet tumultuos, justițiar-febrițant, străin de voluptatea izolării, acolo, pe *Valea Plângerii*, Eugenia Bulat (n.19 septembrie 1956 la Sadova, Călărași) a absolvit Facultatea de filologie (1982), a fost profesoară în satul natal, acolo unde, în contextul exploziv al anilor '90, a fost primul primar ales în mod democratic. Venind la Chișinău, muncește în diverse instituții, dar, căutând să contureze, să atingă cât mai îndeaproape fața viitorului, din anul 1991, fondează și conduce, inițial cenaclul, apoi revista „*Clipa Siderală*” – o pepinieră de conștiințe, de remarcabile inteligențe și tinere vârstare literare. În poezie este o ființă justițiară, tensionată, acuză vehement realul „apocaliptic”, împărțindu-se între vis și o sensibilitate rănită, între *Țară* și *Est* (alias Basarabia). O necurmată alergare în cerc sub apăsarea în-doielilor (tot mai torturante odată cu înaintarea spre echilibru și luciditate), gândind pasional Reîntregirea. Cunoaște acumulări, angoase, căderi și sfâșieri, râvnește „o mare de alb” ca un ultim acord, scrie *în transă* și, încredințându-ne vocea interioară, se eliberează, așteptând „un tren” (lumina de la capătul tunelului, deci) într-o „gară bolnavă”, pe un „peron de tranzit”, realitate în care a încremenit, din păcate, Basarabia de azi.

Luptătoare, așadar, vizitată de exaltări și grele tristeți, animată de mari proiecte, veghind „visul pruncului”, apărând scriptural

(dar nu numai) o cauză sfântă („*textul e Țara*”, zice autoarea), Eugenia Bulat tipărește acum o remarcabilă plachetă: „*Veneția ca un dat sau Jurnalul unui evadat din Est*”, care carte, indiscutabil, îi va conferi un alt statut scriitoricesc și o altă vizibilitate literară.

E o carte-călătorie, în fond, de la *Est* către *sine* (finalmente). „Plină de faceri”, “întru foame de păsări zidită”, devenită, prin *dezlocuire*, „trist călător”, pe rând ostaș și femeie în pribegie, poezia Eugeniei Bulat poartă în sine un viu durernic, care ne face martori la o reîncarnare dar și părtași la o călătorie îndărăt. Sedusă de acest burg ireal, creația ei împrăștie „o stare de vrajă”. Placenta venetă îi hrănește visătoria. Dar și însingurarea, insomniile, febra scrisului, retrospectia.

„Bântuită de faceri”, poeta cunoaște bucuria rodului. Dincolo de ușoara contaminare cezarivănesciană, preaplină de logos, simte cum *ferbe* în ea *sămânța rodirii* atunci când, „*cu unghii înfipte în carne*”, se încredințează paginii albe. „Înfiată” de arterele venețiene, poeta adulmecă înflorirea, conștientizând și depășind blestemul sterilității. Trăirea la limită, experiența de viață, dură, acumulată într-un spațiu al interminabilelor confruntări, permite autoarei a se simți „*un vas plin, mult prea plin*”, purtând, de aici încolo, lumea *cu sine și în sine*, încrâncenată a rezista tuturor încercărilor vieții prin evoluție ființială.

Experiența venetă demonstrează această reîncarnare. O „altă” poetă pare a se fi ivit. Suspensată între Est și Vest („*cu ochi bifocali, care văd simultan două lumi*”), Eugenia Bulat ne încredințează această carte a saltului calitativ, a *rupturii*. S-a eliberat, s-a mântuit („*ce închis e-nafară /deschis e de-a dreptul în tine, /!tu știi*”). Însingurarea, izolarea s-a vădit rodnică: un șir de nașteri/renașteri i-au răscolit viscerele/rezervele, acea „sămânță a rodirii”, dar și continua veghe a sinelui în sine („*în tine într-una ai fost / și nicicând n-ai lipsit*”) trezind latențele. Promisul rod e

anunțat, părelnic jubilativ, de apele verzi, umflate, de mirosul putrid, de fascinația morbidă cu o senzație ciudată de început de lume, autoarea plonjând în egală măsură în sine și în măruntaiele Veneției, precum într-un *uter etern*.

Dezbrăcată de iluzii, distanțată cumva de precedentele-i cărți (esența lor răzbătând, totuși, retopită, revalorificată, în câteva poeme), basarabeanca din Italia vrea să-și „controleze” de una singură viața, să treacă prin retortele intelectului combustia ființială. Ea există, întregă, în aceste splendide poeme, iar „Veneția ca un dat” înseamnă, cu certitudine, un alt început.

Adrian Dinu RACHIERU

Nota autorului

Scrisă aproape exclusiv la Veneția, în plinul unui dramatic suspans existențial, cartea aceasta nu este o muzică ușoară... Este, poate, o simfonie în cheie minoră, cu munți înalți și ape adânci, cu iluzii împlinitoare, dar și tristeți hăulitoare de neant, cu dezechilibrate alunecări în vid. Este, poate, o muzică nativă: glasul eternei rotații interioare, care, grație imensei capacități de concentrare și esențializare a poeziei, relevă *in nuce* proprii și existență, contorsionată, catapultată violent din habitatul său natural, regăsindu-se/regenerând în uterul matern și protector al eternei Veneții. Ceea ce știu însă cu certitudine este că această plonjare pe cercurile concentrice ale propriului refugiu (în sine sau pe anumite coordonate geografice ale lumii, de la un punct încolo nu mai contează...) este o nesperată eliberare/mântuire prin cuvânt. Nemarginile acesteia duc, fără îndoială, spre mult-râvnita apropiere de leagănul armoniei, echilibrului și înseninării – spațiu în care, în căutarea eternului *Absolut*, să nu ne mai terorizeze manifestările dureroase și paradoxale ale vieții. Și, cu atât mai mult, curgerea noastră continuă spre *Marele Tot*.

Eugenia BULAT

Veneția, 7 septembrie – Chișinău, 17 decembrie 2007

Veneția, ca un dat...

Veneția, ca un dat:

 în apă,

 pe apă,

 sub apă...

și ploi peste ea,

 nesfârșite,

 nebune.

Cer gri, încheiat,

 mugind în adânc,

ca un leu

 sângerând

 în savană.

Ape verzi,

 violent clocotind

 peste praguri,

punți nalte,

 albind,

 fantomatic, topite în zare...

...Pescăruși speriați,

 porumbei contopiți peste ziduri...

și figuri statuare:

 bărbi albe,

 bărbi ude,

 romane...

coapse dulci de femei,
 șiroind din înalt
 pe biserici...
O sireună urlând,
 putregai ozonat,
 fulgerări...

!Fulgerări din neant.

Veneția, 26 septembrie 2007

* * *

...Veneția, dimineața...
cu ochi plini de ceață,
opaci...
Obloane verzi, de cazarmă,
în șiruri,
porumbei la uscat,
gheboșiți,
ciugulindu-se...
Ape molcome, verzi,
somniaș alintând
scări de lemn.
Mușchi verde, lucios,
copios saturat
de adâncuri...
Pescăruși săgetând,
arlechini plictisiți
pe tarabe...
Casanova la uși,
șiruri negre,
vibrând,
de gondole...
Îngerași în sărut,
măști florante
visând carnavali...
Flori pe zid,
fier forjat,
tricoloruri...

Cățelușul de pluș,
de cu seară rămas
într-o barcă...
Scripeți vechi, speriați,
!șipători
ca fântâinile-acasă...

Veneția, 6 octombrie 2007

Porumbeii Veneției

Sufletul meu

e mai mic
și mai sperios
decât sufletul lor.

Se plimbă tăcuți

pe Calle dei Boteri,
pe Strada Nova,

printre armonici

și turiști zăpăciți,

printre pașii mei,

șovăielnici, nesiguri,
pași de străin...

Sunt mai demni,

mai distinși
decât lorzii englezi.

Nimic nu-i stresează,

nimic nu-i uimește,

ci doar așa,

din respect pășăresc,

grăbesc puțin pasul

când te apropii.

Mersul lor ireal

îți dilată privirea,

retina-n adâncu-ți

e toată auz...

Urmărești îndelung
cum își poartă solemn
fracul gri, lustruit,
și fularul perfect,
siefat...
De când lumea aici,
de când lumea
tereștri...

!De parcă n-ar ști
că au aripi,
cu zborul ascuns în ei
ca și-n noi...

Veneția, 15 septembrie 2007

* * *

Atunci când cobori
în apele ei,
terra-ferma devine-un tărâm
imposibil.

Cobori tot mai jos, tot mai jos,
către ape,
de parcă-ai pluti îndărăt
către-un uter matern.

Totul devine altfel,
altceva...

Nu e un burg
și nici țară a dogilor chiar,
!nu-i cuvânt să exprime-acest loc.

Apă și cer, numai apă și cer
și puțină țărână,
atât cât să știi că mai ești,
tot mai ești
pe Pământ.

!Veneția-i starea de spirit,
o stare de vrajă,

e darul regesc, de ți-e dat să-l primești,
!il primești.
E ca și cum parte ai fi dintr-un vis,
sau dormi, prăbușit în real,
fără vise...
ca și cum văz ai avea și-prin-pori
sau cu-o-mie-de-ochi
!ai-fi-orb.

...Atunci când încerci să te smulgi
dintre ape,
luna-n geam te privește
c-un singur obraz...
Și tu jumătate... și ea jumătate...
mirată și udă...

O parte din tine-i fantomă
și umblă pe ziduri,
ca umbra lingând murii vechi,
sângerânzi...
Iar cealaltă parte gonește agonic
prin ceruri,
cu ochi de lumină scobiți
croind drum îndărăt.

...Norii sus strălucesc fantomatic și mistic
ca munții...

...Munții jos clocotesc alb-spumos
parcă-s nori...
!Adevărul topit în miraj e-așa greu să-l distingi...

Iar cântarul defect între-atâtea și-atâtea iluzii,
suspendată de cer, –

tu.

București, 21 octombrie 2007

* * *

...Să mergi printre oameni
ca boarea de vânt fără formă,
să treci chiar prin ei,
cum și ei, zâmbitori,
trec prin tine
de-a valma c-un burg ireal,
cu statui
și artere bolnave de apă...
Să fii, în eșarfă maro,
cu-arabescuri,
o pasăre mare,
ciudată și tristă,
cu ochi bifocali
care văd simultan
două lumi.

Să treci labirinturi maro
către Santa Maria Formosa,
căutând casa S.O.S.
pentru-nvinși evadați
de prin Est,
zâmbind când se-arată-n lumină
sub lacăt, știind:
ce închis e-n afară,
deschis e de-a dreptul în tine,
!tu știi, e deschis.

Nimic mai contează acum, poate doar
că *mai* ești, că vei fi
!și tu știi,
restul e joacă, ping-pong cu cretini
care pradă popoare,
ucid adevăruri, speranțe, culturi...
!și tu știi.

Visu-acesta urât l-ai trăit,
te mai bântuie încă,
de-aceea privești îndelung, răvășită,
spre ape,
ca pruncul acela, demult, dimineața,
spre geamuri...
cum mama-ți spunea să privești,
ca să uiți un coșmar...

...! Ca să uiți...

!Ca să uiți...

Veneția, 20 septembrie 2007

Acord final

Pentru Adrian Dinu Rachieru

...El nu știe
 că-ți răscolește
 sentimentul de țară.
Te sună așa, deodată,
 dinspre Suceava,
spunând că se-ndreaptă
 spre Iași,
că are în spate munții,
 dar, vezi, și o grijă
 mai nouă:
 să-ți spună *mulți ani!*

El nu știe că tocmai acolo
 ți-ai îngropat visul,
 în munții Sucevei,
în ierbile celea,
 călcate de Ștefan,
în cripta aceea
 lucindă de-atingeri
spre care-ai tot mers
 făcând vad.
El nu știe că toate acestea
 au plâns în tine
până s-au făcut stalactite, stalagmite,
 pietre de hotar, pietre funerare,

lilieci de noapte, urâți,
cratere oarbe-n deșert, –
!tot ce poate seca
un ochi viu și uman
de sare,
de apă,
de văz.

El apucă așa, deodată,
de un capăt de fir,
precum ai apuca
de o vâslă-n laguna aceasta,
ca să tragi o barcă
de pe un mal
pe celălalt mal,
de pe malul Veneției
pe cel al Sucevei;
ca să mă întreb eu,
din nou răscolită,
dacă mai am lacrimi,
în timp ce am Țară,
dacă mai am vise,
în timp ce am Prut,
dacă mai am mâini și picioare
să merg înspre ele,
când nici drum,
nici cărare
nu văd;

să mă-ndemne cumva,
să-mi suflec mânecile,
poala fustei, nebună,

și să pășesc
ca o țărancă prin gărlă
prin apa Canalului Grande,
să spăl rufe în ea,
să dau apă la cai,
să arunc în ea țigăncușe
și să strig,
iată,
!ai ajuns și tu aici,
Moldovo,
și tu, chinuito,
și tu, înhămato,
!și tu, uitato de lume,
de Dumnezeu și de mamă
ce ești,
și tu, rătăcito, naivo,
pradă ușoară, tu,
pentru hoți de drum mare,
!prescură tu
de împărțășanie
pentru corbi și coioți,
!amărâme a neamului meu...
ban de plată, mărunț,
în afaceri murdare,
!poală ruptă, tăiată, tu,
când scapi de nebuni,
zonă-tampon;
!vieți de risipă, de iroseală,
vorbărie în vânt,
dușmănie-ntre frați,

plebe vulgară, prostituată,
plebe proscrisă,
credulă, cuminte,
!mort tu cu ochii deschiși,
!bocet în față scuipat.

...Lume a mea de la țară
cu obrazul țepos
și cu palmele iască de munci...

!Pâine,
!pâine de casă,
cu coaja tare, fierbinte,
floare a mea de salcâm de pe râpă,
busuioc tu uscat...
sălcioară-n Florii,
căreia vină îi port
pentru tot ce nu pot să-i explic,
să-i ofer,
pentru tot ce n-am fost,
ce nu sunt,
!nu voi fi.

Lume a mea de la țară...
vin negru,
vin sec,
!vin de-acasă,
!cimitir tu ce-așteaptă-nvierea,
ce mă scutură-n plâns
când să plâng nu mai pot.

.....

...Și tu, frate al meu
ce-aduni turma pierdută,
tragi de-un fir
cum ai strânge un laț
peste gâtul acesta
de plâns sugrumat...

!Aruncă lațul acesta, poete,
în apa Sucevei.

!Și doinele mele
de prunc exaltat și naiv.

Aruncă și vâsla aceasta fragilă...

prea scurtă,
prea slabă,
!stră-i-nă...

Aruncă cu pietre în mine,
cu stânci,
!cu morminte...

Să plâng.

Veneția, 20 septembrie 2007